

Band-e-Amir-skolan i Bamyanprovinsen ligger vackert intill en damm och vid foten av ett mäktigt berg.

Yawkowlangs räddning

Text & bild: Christer Persson*

Yawkowlang-distriktet ligger längst västerut i provinsen Bamyan, 10–11 timmar med bil från Kabul. Det går även att komma hit med FN-flyg. Här finner man bland annat den utomordentligt vackra naturliga dammen Band-e-Amir. Här är inte bara bedövande vackert, i dag anses även Bamyan vara den kanske säkraste provinsen i hela Afghanistan.

– ”Svenska kommittén” är de enda som har hjälpt oss under alla år. Ni var de första som hjälpte oss, och det har ni fortsatt med. Det vet alla här, säger Sayed Habibullah, Yawkowlangdistriktets statliga utbildningsdirektör. SAK räddade hela utbildningsväsendet i Yawkowlang och vilken större gåva kan man få än sina barns framtid?

När man efter en tid har vant sig vid afghanernas, med svenska mått mätt,

oerhörda artighet, är det lätt att ta hans uttalande som just bara en artighet. Men när han fortsätter, märker man snart att detta är en man med stort engagemang för utbildning och som verkligen menar vad han säger. En man som dessutom själv i högsta grad har varit med och räddat utbildningen i Yawkowlang.

Hazara-folket var mycket aktivt i kampen mot Sovjetockupationen, och allt statligt stöd till skolutbildning avbröts därför. 1988, mitt under brinnande motståndskrig mot ockupationsmakten, reste Sayed Habibullah och en god vän per åsna genom halva Afghanistan i ett viktigt ärende. En Mujaheddinkommandant hade berättat om hjälporganisationerna i Peshawar i Pakistan.

– Vi gick till alla organisationer och bad om hjälp att öppna skolor i Yawkowlang. De enda som lyssnade på oss var Svenska kommittén, berättar han.

Anders Fänge (dåvarande platschef) lovade att stödja fyra skolor. Vi åkte hem och delade upp lärarlöner och skolböcker så att vi kunde öppna sex skolor. Nästa år kom vi tillbaka och fick stöd för sex skolor, så att vi kunde öppna nio. Så där höll vi på några år tills vi hade tolv officiella SAK-skolor och fem inofficiella.

De första åren fick Yawkowlangborna själva med åsnekaravan frakta sina skolböcker och löner den långa vägen hem, fortfarande genom ett land i krig. Efter några år satte SAK så upp ett regionkontor i Sayed Abad i grannprovinsen Wardak och har sedan dess ordnat transporterna ända fram till skoldörren. På frågan hur det då gick med de inofficiella SAK-skolorna, ler Habibullah brett.

– Det var enkelt – alla lärarna i de officiella skolorna kom bara tillbaka med lönerna till oss, så delade vi dem lika som förut.

Det är proppfullt med elever klassrummen. Här en skolklass med flickor.

Det går inte att låta bli att ge en liten spontan applåd, även om SAK ju i praktiken blivit dragna vid näsan. Vid applåden ler plötsligt en annan av våra följeslagare, läraren Sayed Yosuf, stort och stolt. Han är just en av de lärare som kom tillbaka med sin lön.

Sayed Habibullah berättar också om hur man under Talibantiden höll undervisning för flickor i lokala moskéer, sedan flickskolorna sprängts eller exproprierats. När Talibanerna kom och undrade vad som försiggick, påpekade man att det var viktigt med religiös utbildning även för flickor, och det var ju inte svårt för dem att acceptera. När Talibanerna sedan lämnat lokalerna, tog flickorna fram sina matematik- och geografiböcker igen.

Sayed Habibullah är Yawkowlangdistriktets statliga utbildningsdirektör.

I dag behöver inte flickorna på flickskolan Nazwame Markaz, Yawkowlang gömma sina matematikböcker. Men möjligen har de svårt att få plats för dem. Skolan är fullkomligt fullproppad av elever. Samma sak hörs från nästan hela den södra regionen just nu. Det väller in flickor till skolorna.

– 100 procent av alla kvinnliga lärare i Yakawlang, och 50 procent av de manliga, har gått i SAK-stödda skolor. Och får vi bara pengar till löner, så finns det fler som kan arbeta som lärare.

Detta ser Sayed Habibullah som beviset för betydelsen av SAK:s insatser för Yawkowlangs skolsystem.

– Av de som 1988 började i första klass i SAK:s skolor, kommer i år de första att examineras från universitetet i Kabul. Låt oss nu bara hoppas att många av dem återvänder och hjälper till med återuppbyggnadsarbetet.

Habibullah har däremot problem med de statligt stödda skolorna. Lärarna får inte sina löner förrän hela skolåret har gått, och det klarar de inte av ekonomiskt. Därför är det svårt att få tag på lärare, och några ersättare finns inte. Trots att han som distriktets utbildningsdirektör representerar regeringen, berättar han öppet om problemen.

– Skolböckerna kommer först sedan mer än halva året gått, om de kommer över huvud taget, och fortsätter: – Jag har bara två skolinspektörer för 34 skolor. De är underbetalda och har väldigt begränsade möjligheter till vidareutbildning. Detta medan SAK för sina 17 skolor i hela Bamyán har två skolkonsulter som verkligen är välutbildade och professionella. SAK:s skolor har påtagligt högre kvalitet än övriga skolor, trots att ni faktiskt bara betalar cirka två tredjedelar av de statliga lönerna. Just lönerna skulle vi förstås vilja att SAK höjde, eller att ni talar med regeringen i Kabul om att lärarna får ett kompletterande statsbidrag. Och så skulle en del rektorer behöva få minskad tid för undervisning så att de kunde ägna mer tid åt planering. I dag måste de undervisa på halvtid. Sedan skulle vi behöva fler lärare, speciellt i flickskolorna.

Det är inte svårt att förstå varför Anders Fänge en gång blev övertygad om att det var väl värt att hjälpa Yawkowlang. Sayed Habibullah kan verkligen framföra behoven väl.

Det visar sig att pengar redan finns avsatta till fler lärare i några av de skolor han nämner, men därutöver har resan identifierat ett behov av åtminstone ytterligare två lärare till Nazwame Markaz, Yawkowlang.

En sak som jag efteråt kommer på mig själv med att jag borde ha frågat är: Sker det fortfarande någon solidarisk omstuvning av pengar och böcker mellan lärarna i de statliga och de kommittéstödda skolorna? Det förefaller inte så, men riktigt säker kan man nog inte vara med den gode Sayed Habibullah. ■

Fotnot: Christer Persson är Regionchef för Northern Regional Office (NRO). Christer är stationerad i Kunduz, cirka 10 timmars bilresa från Kabul.

